

Sygn. akt II UK 322/10

**WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ**

Dnia 6 kwietnia 2011 r.

Sąd Najwyższy w składzie :

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Korzeniowski

SSN Roman Kuczyński

w sprawie z wniosku K. Ś.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych

o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy, zasiłek chorobowy,

odsetki od zasiłku chorobowego i odszkodowanie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń

Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 6 kwietnia 2011 r.,

skargi kasacyjnej wnioskodawczynie od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i

Ubezpieczeń Społecznych w [...]

z dnia 18 czerwca 2010 r.,

**oddala skargę i nie obciąża wnioskodawczynie kosztami
postępowania kasacyjnego.**

Uzasadnienie

Wyrokiem z dnia 4 lutego 2010 r., Sąd Rejonowy, w sprawie przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych o jednorazowe odszkodowanie z tytułu wypadku przy pracy, zasiłek chorobowy, odsetki od zasiłku chorobowego i odszkodowanie, zmienił, na skutek odwołania wnioskodawczynie K. Ś., decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 12 września 2008 r. w ten sposób, że w pkt I przyznał wnioskodawczynie prawo do jednorazowego odszkodowania po zmarłym w wyniku wypadku przy pracy w dniu 18 grudnia 2007 r. J. Ś., w pkt II zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że zmarły J. Ś. miał prawo do zasiłku chorobowego z ubezpieczenia wypadkowego za okres od 18 grudnia 2007 r. do 25 grudnia 2007 r., w pkt III w zakresie żądania zasądzenia odsetek od zasiłku chorobowego i jednorazowego odszkodowania z tytułu wypadku przy pracy sprawę przekazał organowi rentowemu celem rozpoznania i wydania decyzji, w pkt IV w zakresie roszczenia o odszkodowanie w kwocie 90.000 zł dochodzonego od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uznał się niewłaściwym rzeczowo i sprawę przekazał w tej części Sądowi Okręgowemu, w pkt V zasądził od organu rentowego na rzecz wnioskodawczynie kwotę 360 złotych tytułem zwrotu kosztów procesu.

Wyrokiem z dnia 18 czerwca 2010 r., Sąd Okręgowy - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych odrzucił apelację wnioskodawczynie w części dotyczącej pkt I i II zaskarżonego wyroku, uznając ją za niedopuszczalną, i oddalił apelację w pozostałym zakresie. W uzasadnieniu wyroku Sąd drugiej instancji wskazał, że zaskarżone przez wnioskodawczynię rozstrzygnięcie zawarte w punktach I i II sentencji wyroku Sądu Rejonowego uwzględniło dochodzone żądanie procesowe wnioskodawczynie tj. zasądzenia jednorazowego odszkodowania po zmarłym wskutek wypadku przy pracy J. Ś. (pkt I wyroku) i ustalenia, że zmarły J. Ś. miał prawo do zasiłku chorobowego za okres od dnia 18 grudnia 2007 r. do dnia 25 grudnia 2007 r. (pkt II wyroku). Wobec powyższego, gdy wnioskodawczynie nie miała interesu w zaskarżeniu wyroku w tej części tzw. *gravamen*, apelacja jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 kwietnia 1997 r., I CKN 57/97, OSNC 1997 nr 11, poz. 166, oraz z dnia 5

września 1997 r., III CKN 152/97, z dnia 16 maja 2003 r., I CKN 382/01, z dnia 23 marca 2006 r., II CZ 22/06 - niepublikowane). Natomiast odnosząc się do zarzutów apelacji kwestionujących zasadność rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji w części dotyczącej przekazania organowi rentowemu żądania zasądzenia odsetek od zasiłku chorobowego i jednorazowego odszkodowania, Sąd powołał się na § 2 art. 477¹⁰ k.p.c., w myśl którego jeżeli ubezpieczony zgłosił nowe żądanie, dotychczas nie rozpoznane przez organ rentowy, sąd przyjmuje to żądanie do protokołu i przekazuje je do rozpoznania organowi rentowemu. W postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niedopuszczalne jest bowiem merytoryczne rozpoznanie żądań, które wykraczają poza podstawę faktyczną decyzji zaskarżonej odwołaniem (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1980 r., III URN 52/79, OSNCP 1980, nr 8, poz. 172 oraz z dnia 29 września 2000 r., II UKN 759/99, OSNAPIUS 2002, nr 10, poz. 246). W ocenie Sądu drugiej instancji zasadnie również, Sąd pierwszej instancji (uznając się niewłaściwym rzeczowo) przekazał według właściwości Sądowi Okręgowemu zgłoszone przez wnioskodawczynię roszczenie o odszkodowanie w kwocie 90.000 zł dochodzone od organu rentowego na podstawie art. 417 § 1 i § 2 k.c., ponieważ w świetle art. 476 § 1 i § 2 k.p.c. nie jest to sprawa z zakresu prawa pracy, ani też sprawa ubezpieczeniowa.

Wyrok Sądu Okręgowego zaskarżyła skargą kasacyjną pełnomocniczka wnioskodawczynie w całości i zarzucając naruszenie prawa materialnego – przez błędną wykładnię i niewłaściwe zastosowanie art. 415, art. 417, art. 471, art. 443 k.c., art. 2, art. 7, art. 8, art. 66 pkt 1, art. 77 pkt 1, art. 81 Konstytucji RP „prowadzące do nierozpoznania istoty sprawy jak i zgłoszonych roszczeń odszkodowawczych, oraz pozbawienia wnioskodawczynie wynagrodzenia szkody powstałej z winy ZUS”, ponadto - §1 pkt 1, § 2 pkt 6, § 4 pkt 1, § 10 pkt 2, § 11 pkt 1 i 3, § 12 rozporządzenia Ministra Pracy Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz. U. Nr 234, poz. 1974), oraz art. 1 ust 1 i 2, art. 6 pkt 1,5 i 8, art. 8 pkt 1, art. 9, art. 13, art. 15, art. 16, art. 17 pkt 5, art. 22 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu

społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst; Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.) w związku z art. 6 k.c. – „polegający na niezastosowaniu w/w przepisów prawa nie dokonaniu właściwej subsumcji prawa przez zaniechanie ustalenia bezprawności działań ZUS w sprawie zgłoszonych do wypłaty świadczeń z tytułu śmiertelnego wypadku przy pracy męża powódki w oparciu o nie zawierający braków formalnych protokołów wypadkowy”, art. 1 pkt 4, 2 i 8, art. 2a pkt 1,2 i 3, art. 31 pkt 1 art. 66 pkt 1 i 4, art. 68, art. 80 i art. 81 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst; Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) – przez „nie zastosowanie w/w art. co w konsekwencji doprowadziło do uchylecia się Sądu od oceny bezprawności postępowania ZUS-u generującej prawo do odszkodowania za wyrządzoną powódce szkodę majątkową i nie majątkową”, a także § 4, 6, 25, 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 lipca 1929 r. o wykonywaniu oględzin sądowo - lekarskich zwłok ludzkich (Dz.U. Min. Spraw. nr 14), art. 209 § 4 k.p.k. - przez „nierozpoznanie błędów formalnych rozumowania i błędów materialnych rozumowania biegłych orzeczników ZUS- u jako przesłanki bezpodstawnego bezprawnego kwestionowania ustaleń protokołu wypadkowego i bezpodstawną odmowę wypłaty należnych świadczeń powódce począwszy od 18 stycznia 2008 r.”. Ponadto pełnomocniczka wnioskodawczyni wskazała na naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik sprawy - art. 373, art. 378 § 1, art. 379 pkt 4 i 5 , art. 382, art. 391 § 1, art. 17 § 4, art. 468 pkt 3, art. 476 § 2 pkt 1, 2 § 3, art. 477⁸ § 1,4 i 5, art. 477¹⁰ § 1, art. 477¹¹ § 1, art. 477¹⁴, art. 477¹⁴ § 2, art. 474 k.p.c., art. 32, art. 176, art. 45, art. 77 pkt 2 Konstytucji RP – polegające w jej ocenie - na „niezapewnieniu powódce sprawiedliwości proceduralnej prawa do rzetelnego procesu z zachowaniem zasady kontrydiktoryjności właściwości i bezstronności, bezpodstawne przyjęcie, iż apelacja jest niedopuszczalna i bezzasadna oraz nie przeprowadzenie poprawnej kontroli apelacyjnej”, ponadto art. 17 pkt 4, art. 43 § 1, art. 187 § 1 pkt 1 i 2, art. 191, art. 189, art. 193 § 1,2 i 3, art. 217 § 1, art. 224, art. 316, art. 328 § 2, art. 321 § 1, art. 325 k.p.c. przez „mylne oznaczenie przedmiotu sprawy i przedmiotu sporu przez Sąd co doprowadziło do - nie rozstrzygnięcia przez Sąd o żądaniach pozwu, - naruszenia bezwzględnie obowiązujących uprawnień procesowych strony

powodowej przez pozbawienie strony prawa do kumulacji różnych roszczeń przeciwko temu samemu pozwanemu, - nie uwzględnienie wniosku o przekazanie sprawy do Sądu właściwego ze względu na wartość przedmiotu sporu i zawartość materialną roszczenia”, ponadto wskazano na „uchylenie się Sądu od merytorycznego rozstrzygnięcia istoty sporu zgodnie ze zgłoszonym powództwem przez; nie ustosunkowania się do wszystkim merytorycznych zarzutów apelacji, - brak wyjaśnienia podstawy prawnej wyroku, - nie rozpoznanie poważnych uchybień przepisów prawa przez organ rentowy”. Pełnomocniczka wnioskodawczynie wskazała także na naruszenie „art. 6 i art. 13 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności z dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie Protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej Protokołem nr 2 (Dz.U. z1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.)” - przez „nie zapewnienie powódce prawa do; - rzetelnego procesu, - skutecznego środka odwoławczego”, oraz naruszenie art. 98 § 1, art. 103 § 1 w związku z § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz.1348 ze zm.), wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania ze zniesieniem postępowania w zakresie dotkniętym nieważnością i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu jako Sądowi właściwemu w pierwszej instancji, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik organu rentowego wniósł o odrzucenie skargi kasacyjnej, a w razie jej przyjęcia o oddalenie skargi kasacyjnej i zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jako nieoparta na uzasadnionych podstawach podlega oddaleniu. W części wstępnej uzasadnienia, nie bez przyczyny szeroko i w dużej mierze dosłownie, przedstawiono podniesione w skardze zarzuty, co pozwala na wyrażenie ogólnej opinii, że zarzuty te, tak dotyczące naruszenia przepisów postępowania jak i prawa materialnego są ogólnikowe, mało czytelnie i często nie

odnoszą się ani do charakteru sprawy, ani do treści rozstrzygnięć zapadłych przed Sądem.

Sąd Najwyższy w trybie skargowym nie może zastępować strony, domyślać się lub wręcz wyręczać autora skargi w należyтым i starannym jej sporządzeniu.

Pełnomocniczka wnioskodawczyni zarzuciła naruszenie wielu przepisów postępowania - art. 373, art. 378 § 1, art. 379 pkt 4 i 5, art. 382, art. 391 § 1, art. 17 § 4, art. 468 pkt 3, art. 476 § 2 pkt 1, 2 § 3, art. 477⁸ § 1,4 i 5, art. 477¹⁰ § 1, art. 477¹¹ § 1, art. 477¹⁴, art. 477¹⁴ § 2, art. 474 k.p.c., ponadto art. 17 pkt 4, art. 43 § 1, art. 187 § 1 pkt 1 i 2, art. 191, art. 189, art. 193 § 1,2 i 3, art. 217 § 1, art. 224, art. 316, art. 328 § 2, art. 321 § 1, art. 325 k.p.c., których naruszenie, w jej ocenie miało wpływ na wynik sprawy, ale zarzutów tych nie uzasadniła w żaden konkretny sposób, zaś wskazanie naruszonych przepisów postępowania, miało w dużej mierze charakter chaotyczny, przypadkowy i nie związany z okolicznościami sprawy. Przywołując szereg powyższych przepisów, pełnomocniczka wnioskodawczyni czyni to w sposób niezrozumiały, nie wskazując ponadto na czym polegało naruszenie każdego z nich. Ma to istotne znaczenie, ponieważ wśród wskazanych przepisów powołano naruszenie art. 373 k.p.c. (mówiącego o odrzuceniu apelacji), art. 378 § 1 k.p.c. (dotyczącego granic rozpoznania apelacji), art. 379 pkt. 4 i 5 k.p.c. (nieważność postępowania z powodu sprzecznego z prawem składu orzekającego i pozbawienia strony możliwości obrony swych praw), art. 382 k.p.c. (wskazującego, że Sąd drugiej instancji orzeka na podstawie materiału zebranego w postępowaniu w pierwszej instancji oraz w postępowaniu apelacyjnym), art. 391 § k.p.c. (odesłanie do przepisów regulujących postępowanie przed sądem pierwszej instancji, jeżeli nie ma odrębnych przepisów regulujących postępowanie apelacyjne) i art. 17 § 4 k.p.c. (określającego właściwość sądów okręgowych). Skarga zarzuciła także naruszenie art. 43 § 1, art. 187 § 1 pkt. 1 i 2, art. 191, art. 189, art. 193 § 1, 2, 3, art. 217 § 1, art. 224, art. 316, art. 328 § 2, art. 321 § 1 i art. 325 k.p.c. oraz m.in. art. 468 pkt 3 i art. 476 § 1 k.p.c. Przepisy te dotyczą bardzo wielu kwestii (w tym także treści pozwu) i także w odniesieniu do nich skarżąca nie wskazała w sposób czytelny i uzasadniony na czym polegało ich naruszenie (zdaje się, że nie było to możliwe, biorąc pod uwagę zasadę, wedle której podstawą zarzutów skargi mogą być przepisy stosowane przez Sąd, albo nie

zastosowane, mimo takiej potrzeby. Dla przykładu przepisy art. art. 468 i 476 k.p.c. regulują odpowiednio zasady prowadzenia czynności wyjaśniających, co odnosić się może jedynie do postępowania pierwszoinstancyjnego oraz definiują sprawy z zakresu prawa pracy). Podobnie niestaranne i niejasne było powołanie się w skardze kasacyjnej na naruszenie przepisów prawa materialnego w tym Konstytucji RP – art. 2 (Rzeczpospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej), art. 7 (Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa, art. 8 (Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej. Przepisy Konstytucji stosuje się bezpośrednio, chyba że Konstytucja stanowi inaczej), art. 66 pkt 1 (Każdy ma prawo do bezpiecznych i higienicznych warunków pracy. Sposób realizacji tego prawa oraz obowiązki pracodawcy określa ustawa), art. 77 pkt 1 (Każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej), art. 81 (Praw określonych w art. 65 ust. 4 i 5, art. 66, art. 69, art. 71 i art. 74 -76 można dochodzić w granicach określonych w ustawie) Zdaniem pełnomocniczki wnioskodawczyni powyższe naruszenia przepisów Konstytucji prowadziło do „nierozpoznania istoty sprawy jak i zgłoszonych roszczeń odszkodowawczych, oraz pozbawienia wnioskodawczyni wynagrodzenia szkody powstałej z winy ZUS”. Tak sformułowane zarzuty są oczywiście nieuzasadnione, biorąc pod uwagę z jednej strony okoliczności sprawy, a z drugiej treść wyroku Sądu Okręgowego, który w żaden sposób nie narusza przywołanych przepisów Konstytucji. Ponadto w skardze kasacyjnej wskazano na naruszenie - §1 pkt 1, § 2 pkt 6, § 4 pkt 1, § 10 pkt 2, § 11 pkt 1 i 3, § 12 rozporządzenia Ministra Pracy Polityki Społecznej z dnia 18 grudnia 2002 r. w sprawie szczegółowych zasad orzekania o stałym lub długotrwałym uszczerbku na zdrowiu, trybu postępowania przy ustalaniu tego uszczerbku oraz postępowania o wypłatę jednorazowego odszkodowania (Dz. U. Nr 234, poz. 1974), oraz art. 1 ust 1 i 2, art. 6 pkt 1,5 i 8, art. 8 pkt 1, art. 9, art. 13, art. 15, art. 16, art. 17 pkt 5, art. 22 ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (jednolity tekst; Dz.U. z 2009 r. Nr 167, poz. 1322 ze zm.) w związku z art. 6 k.c., art. 1 pkt 4, 2 i 8, art. 2a pkt 1,2 i 3, art. 31 pkt 1 art. 66 pkt 1 i 4, art. 68, art. 80 i art. 81 ustawy z dnia 13 października 1998 r.

o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst; Dz.U. z 2009 r. Nr 205, poz. 1585 ze zm.) a także § 4, 6, 25, 26 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości i Ministra Spraw Wewnętrznych z dnia 15 lipca 1929 r. o wykonywaniu oględzin sądowo - lekarskich zwłok ludzkich (Dz.U. Min. Spraw. nr 14), art. 209 § 4 k.p.k. - przez „nierozpoznanie błędów formalnych rozumowania i błędów materialnych rozumowania biegłych orzeczników ZUS- u jako przesłanki bezpodstawnego bezprawnego kwestionowania ustaleń protokołu wypadkowego i bezpodstawną odmowę wypłaty należnych świadczeń powódce począwszy od 18 stycznia 2008 r.”. Przywołane przepisy prawa materialnego w przeważającej części nie dotyczyły przedmiotu sporu i nie mogły być przez Sądy orzekające w sprawie naruszone, ponieważ nie były stosowane i nie stanowiły podstawy rozstrzygnięcia. Zastosowanie w niniejszej sprawie miały jedynie przepisy ustawy z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, jednakże trudno wobec takiego sposobu przedstawienia zarzutów ustalić, na czym miałyby polegać naruszenie przepisów tej ustawy, skoro tego nie wskazano, a przede wszystkim skoro Sąd uwzględnił powództwo i przyznał wnioskodawczyni prawo do jednorazowego odszkodowania po zmarłym w wyniku wypadku przy pracy w dniu 18 grudnia 2007 r. J. Ś.

W ocenie Sądu Najwyższego trafnie Sąd drugiej instancji uznał, że skoro zaskarżone przez wnioskodawczynię rozstrzygnięcie zawarte w punktach I i II sentencji wyroku Sądu Rejonowego uwzględniło dochodzone żądanie procesowe wnioskodawczyni nie miała ona interesu w zaskarżeniu wyroku w tej części tzw. *gravamen*, stąd apelacja jako niedopuszczalna podlegała odrzuceniu (por. trafnie przywołane w uzasadnieniu postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 kwietnia 1997 r., I CKN 57/97, OSNC 1997 nr 11, poz. 166, oraz z dnia 5 września 1997 r., III CKN 152/97, z dnia 16 maja 2003 r., I CKN 382/01, z dnia 23 marca 2006 r., II CZ 22/06 - niepublikowane). Zdaniem Sądu Najwyższego niezrozumiałe są także zarzuty kwestionujące zasadność rozstrzygnięcia Sądu pierwszej instancji w części dotyczącej przekazania organowi rentowemu żądania zasądzenia odsetek od zasiłku chorobowego i jednorazowego odszkodowania, bowiem w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych niedopuszczalne jest merytoryczne rozpoznanie żądań, które wykraczają poza podstawę faktyczną decyzji zaskarżonej

odwołaniem (wyroki Sądu Najwyższego z dnia 14 stycznia 1980 r., III URN 52/79, OSNCP 1980, nr 8, poz. 172 oraz z dnia 29 września 2000 r., II UKN 759/99, OSNAPiUS 2002, nr 10, poz. 246). Zasadnie również i zgodnie z przepisami, Sąd pierwszej instancji (uznając się niewłaściwym) przekazał według właściwości rzeczowej Sądowi Okręgowemu zgłoszone przez wnioskodawczynię roszczenie o odszkodowanie (tzw. uzupełniające z prawa cywilnego) w kwocie 90.000 zł dochodzone od organu rentowego na podstawie art. 417 § 1 i § 2 k.c., ponieważ w świetle art. 476 § 1 i § 2 k.p.c. nie jest to sprawa z zakresu prawa pracy, ani też sprawa ubezpieczeniowa.

Z tych przyczyn Sąd Najwyższy w oparciu o przepis art. 398¹⁴ k.p.c. oddalił skargę kasacyjną jako pozbawioną usprawiedliwionych podstaw.

O kosztach orzeczono po myśli art. 102 k.p.c., mając na uwadze charakter sprawy.